

CHƯƠNG TRÌNH TƯ VẤN HƯỚNG NGHIỆP CHO THANH NIÊN SAU CAI NGHIỆN Ở QUẬN 3, TP HỒ CHÍ MINH

• ThS. LÊ HỒNG MINH

1. Hiểm họa ma túy

Tệ nạn ma túy đã trở thành hiểm họa thế kỷ của nhân loại. Theo ước tính của các tổ chức quốc tế, số người lạm dụng các chất ma túy trên thế giới năm 2005 khoảng 200-210 triệu người, chiếm 3,3% dân số thế giới. Độ tuổi trung bình vẫn tiếp tục giảm, dưới 30 tuổi chiếm 70-80%. Ở Việt Nam, số liệu Bộ LĐTBXH cho biết, theo hồ sơ quản lý có 129.077 người nghiện, trong số đó lứa tuổi thanh niên chiếm 70,06%. Theo cảnh báo của chuyên gia nước ngoài, cùng với sự tăng trưởng nhanh của nền kinh tế thị trường trong bối cảnh hội nhập sau khi Việt Nam gia nhập WTO, nếu không có chiến lược ngăn chặn kịp thời, sẽ gia tăng và có thể xảy ra sự bùng nổ tệ nạn xã hội, trong đó có tệ nạn ma túy.

2. Cai nghiện và chống tái nghiện

Tệ nghiện ma túy của thanh thiếu niên xuất hiện như một con đường chung cho sự hòa trộn nhiều tác nhân: nội tâm, gia đình, xã hội, và cả sinh học (gen dễ nghiện), cả những nguyên nhân do chấn thương tâm lý kéo dài từ những xung động trong quá khứ. Lại có những nguyên nhân xuất phát từ những lo lắng bị gạt ra ngoài lề xã hội, bị tước đoạt các giá trị xã hội. Giai đoạn sau cai nghiện, hội nhập trở lại cộng đồng, cũng bị tác động bởi vô số yếu tố và thực sự vẫn là giai đoạn đầy thử thách. Tuy nhiên, theo quan sát của chúng tôi, thực tế không phải bị quan bế tắc như vậy, có nhiều đơn vị vẫn tổ chức tốt việc chống tái nghiện có hiệu quả. Không ít con nghiện đã già từ được ma túy trở về với xã hội, với con người có ích.

3. Những người sau cai nghiện gặp những khó khăn gì để trở thành người lao động bình thường của cộng đồng.

Trước hết đó là việc làm: Về mặt quản lý ở các địa phương, người sau cai nghiện trở về với gia đình, phải đảm bảo có một việc làm, hoặc được sắp xếp một công việc nào đó, dù lúc đầu chưa có thu nhập đáng kể, để dần dần có cuộc sống ổn định. Điều đó đảm bảo không có tầng lớp nhân cư vi bất thiện là mằm mống dẫn đến tai họa cho gia đình, cũng như gây rối cho địa phương. Tuy nhiên, bài toán việc làm không chỉ giản đơn do hoàn cảnh kinh tế địa phương còn khó khăn, mà trước hết là do bản thân từng cá nhân. Theo số liệu của Cục phòng, chống tệ nạn xã hội thì trong số thanh, thiếu niên sau cai nghiện:

+ Số được đào tạo nghề trên 1 năm: 54,5%, còn lại là đào tạo ngắn hạn. Điều đó cho thấy rằng việc đào tạo kỹ năng nghề chưa đảm bảo một trình độ chắc chắn, mặt khác lại là nghề phổ thông, kỹ thuật sơ đẳng, trong khi các khu chế xuất, khu công nghiệp đang cần lao động kỹ thuật cao.

+ Những người không có nghề do không học nghề: Vì thiếu tiền để theo học (70,5%), vì văn hóa quá thấp không học được (35,3%), vì không có hi vọng tìm được việc làm nên bỏ nửa chừng (41,2%), do nghề đang học không thích hợp (53%). Ngoài ra, khi có thể tạo công việc còn có những khó khăn khác, sức khỏe kém, tinh thần tận tụy, cần mẫn giới hạn.

Như vậy, khi giải quyết việc làm cho người sau cai nghiện, ta gặp 3 vấn đề: tay nghề, sức khỏe, và ý thức trách nhiệm công việc.

4. Nguy cơ tái nghiện luôn rình rập

Ở Quận 3, TP Hồ Chí Minh, trong 3 năm vừa qua đã có khoảng 500 người đi cai nghiện được tái hòa nhập cộng đồng. Năm 2007, dự kiến sẽ có gần 1000 người nữa trở về quận nhà. Một đòi hỏi khẩn cấp là phải đáp ứng nhu cầu việc làm và tiếp tục giáo dục, giúp đỡ. Giai đoạn hậu cai nghiện cũng không dễ dàng đối với bản thân họ, và các chương trình xã hội của quận.

Kết quả khảo sát gần đây (2006) của chúng tôi về một số đối tượng sau cai ở Quận 3 cho thấy:

- Thất nghiệp do không tìm thấy việc làm, hoặc việc làm không phù hợp (61%)

- Không tìm lại được vị thế xã hội, mất tự tin, mặc cảm (72%)

- Có dấu hiệu không đủ nghị lực, kiên nhẫn từ bỏ ma túy (38%)

- Thường nói dối, lấy cắp, ruồng bỏ gia đình... (65%)

Như vậy, có thể thấy con đường hậu cai còn đầy chông gai. Nếu giai đoạn cai nghiện có chất lượng, nhất là khâu chăm chữa tâm bệnh, thanh tẩy độc tố, các hội chứng tâm thần thì tỉ lệ tái nghiện giảm đáng kể.

5. Việc làm là khâu mấu chốt

Nhiều quan sát cho thấy, vấn đề việc làm là khâu mấu chốt để chống tái nghiện. Việc làm sẽ giúp cho các con nghiện trở về với cộng đồng, dần dần lấy lại được lòng tự tin; khôi phục được các giá trị, vị trí ở cộng đồng. Sự cân bằng trở lại của thế giới nội tâm là nguồn gốc sức mạnh nội

sinh mang lại tự tin, niềm khích lệ cải thiện và ý chí vượt qua cám dỗ, lôi kéo của môi trường. Tuy nhiên, chúng ta đều được chứng kiến không hẳn cứ có việc làm là tự nó hết nghiện. Đã có rất nhiều người nghiện có việc làm vẫn sa vào vòng xoáy tệ nạn. Vì vậy, có việc làm chỉ là một mặt của vấn đề. Sau cai nghiện cần có sự tổ chức, kiểm soát, giáo dục, hỗ trợ của xã hội. Lại cần có bờ vai nương tựa trong gia đình, chăm chữa, trị liệu tâm lí, giải tỏa xung đột, giải tỏa sự từ chối bộc lộ và chống đối với thế giới người lớn. Cần có sự đa dạng về các biện pháp: tâm pháp cá nhân, trị liệu gia đình, trị liệu nhóm, liệu pháp y-sinh, xã hội...

6. Chương trình tư vấn hướng nghiệp cho thanh niên sau cai nghiện ở Quận 3 (TP Hồ Chí Minh)

Chống tái nghiện là một giai đoạn quan trọng của quá trình phòng, chống tệ nạn ma túy, gồm các công đoạn không tách rời nhau: Phòng ngừa, giáo dục - cai nghiện - chống tái nghiện. Chống tái nghiện là công đoạn quan trọng nhất xác định tính hiệu quả và sự thành bại của quá trình trên. Thực tế, có nhiều cơ sở đã đạt kết quả khá quan trọng việc chống tái nghiện: Xã Ninh Hòa (Ninh Bình) tái nghiện 19,70% (trong số 56 người cai nghiện), Nông Tiến (Tuyên Quang) 100% không tái nghiện (trong số 27 người). Phường Nguyễn Thái Học (Hà Nội), tái nghiện 17% (trong số 23 người), Xã Vân Nam (Hà Tây) tái nghiện 20% (trong số 20 người).[1]

Học tập kinh nghiệm của nhiều điển hình thành công, Quận 3 TP Hồ Chí Minh đã triển khai một chương trình tư vấn hướng nghiệp cho thanh thiếu niên sau cai nghiện.

+ Về mặt tổ chức: Phòng LĐTBXH quản lí, phối hợp với TTDN, phòng Y tế, Phòng Văn hóa Thông tin và các đoàn thể xã hội trong quận tổ chức một mạng lưới cán bộ cơ sở chống tệ nạn xã hội ở các phường. Mỗi phường có cán bộ chuyên trách, cùng với 7-8 tình nguyện viên hình thành tổ an sinh xã hội.

+ Nội dung hoạt động:

Khảo sát nắm đặc điểm từng đối tượng: Hoàn cảnh sống, sức khỏe, kĩ năng lao động nghề nghiệp, tâm tư nguyện vọng, khuyến hướng cá nhân với lần lượt 500 đối tượng sau cai nghiện.

Đào tạo chuyên môn nghiệp vụ: Kĩ thuật tư vấn, chăm sóc, trị liệu tâm lí, kĩ năng giao tiếp cho các cán sự tình nguyện...

Tập huấn cho thanh niên sau cai nghiện mưu sinh lập nghiệp 4 đợt, 100 đối tượng.

Thống kê sơ bộ cho thấy gần 30% thanh thiếu niên sau cai nghiện trên địa bàn có nguyện vọng tự mưu sinh lập nghiệp, nên cần mở các khóa tập huấn tự tạo việc làm, lập doanh nghiệp nhỏ... (chương trình SIYB,...)

Thành lập đội tuyên truyền và câu lạc bộ Bắc đầu phòng, chống TNXH

Một câu lạc bộ văn - thể - mĩ đồng đẳng, vừa tuyên truyền phòng, chống TNXH. Đặc biệt ngoài các chương trình, kế hoạch hoạt động văn nghệ, thể thao, CLB có đội kịch chuyên tuyên truyền phòng chống ma túy và HIV/AIDS dưới hình thức xây dựng các tiểu phẩm kịch tuyên truyền có sự tham gia của khán giả, và tổ chức phê bình thảo luận về các nhân vật trong kịch bản.

Mở văn phòng tư vấn hướng nghiệp và hội nhập: Hình thành tổ chức tư vấn hướng nghiệp cho thanh, thiếu niên sau cai nghiện một cách khoa học, có hệ thống, có bản tin nội bộ, tin quảng cáo trên báo in và website hướng nghiệp, phòng, chống tái nghiện, giúp đỡ người bị HIV và các công tác xã hội hữu ích trong cộng đồng phường, quận. Có thể có trợ cấp và thu nhập tùy theo loại hình, yêu cầu nhân dân và chính quyền địa phương.

- Trang bị cho chương trình các trang thiết bị hướng nghiệp và truyền thông: Tư vấn tâm lí và hướng nghiệp cũng cần những công cụ hỗ trợ trong trắc nghiệm, cần máy tính, một số công cụ đo đạc thể chất và nhất là đèn chiếu để chiếu slide và phim tư liệu..

Chương trình tư vấn hướng nghiệp cho thanh niên sau cai nghiện ở Quận 3 là một chương trình dài hạn. Bước đầu triển khai đã chứng tỏ là một giải pháp xã hội chống tái nghiện, được tiến hành có tổ chức, gây được lòng tin tưởng và sự ủng hộ của cộng đồng, tạo nên sự yên tâm cho nhiều phụ huynh có con em cai nghiện trở về. Đây là một trong nhiều giải pháp góp phần giải quyết việc làm ổn định xã hội cho trên 20 ngàn thanh niên sau cai nghiện của thành phố.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Dự án ADRAS/98/c75 MOLISA-UNDP(2000), Báo cáo tình hình lạm dụng ma túy ở Việt Nam.
2. Henry Chabol (2002), Các chứng nghiện ma túy ở thanh thiếu niên NXB thế giới, Hà Nội.
3. Phòng LĐTBXHQ3 (TPHCM) (2006), Chương trình tư vấn hướng nghiệp cho thanh niên sau cai nghiện.

SUMMARY

The article touches on drug weaning and the career-oriented consultation program for youths in District 3, Ho Chi Minh City.